

№30 БАСПАСӨЗ РЕЛИЗИ

Төлем балансының ағымдағы шотын болжау туралы

2018 жылғы 17 қыркүйек

Алматы қ.

Макроэкономикалық өзара байланыстар теориясына сәйкес ағымдағы операциялар шотының жай-күйі елдің экономикалық қауіпсіздігінің көрнекі индикаторы болып табылады. Төлем балансының ағымдағы шоты инвестицияларды экономиканың өсуі үшін қажетті деңгейде ұстап тұру үшін қажетті ішкі жинақ ақшаның жеткіліктілігін сипаттайды.

Ағымдағы шоттың оң сальдосы ішкі жинақ ақша деңгейінің жоғары болуын қамтамасыз етеді және отандық капиталдың шетелдік өктемдігі үшін негіз болады, тиісінше, ұлттық валютаның позициясы нығаяды. Ағымдағы шот теріс сальдомен қалыптасқан жағдайда, ішкі қаражаттың жетіспеушілігі шетелдік акционерлік капиталды, сырттан қарызды немесе мемлекеттің жинақталған қорларын тарту есебінен өтеледі. Осыған байланысты төлем балансын болжау экономикалық саясатты жүргізу кезінде маңызды рөл атқарады.

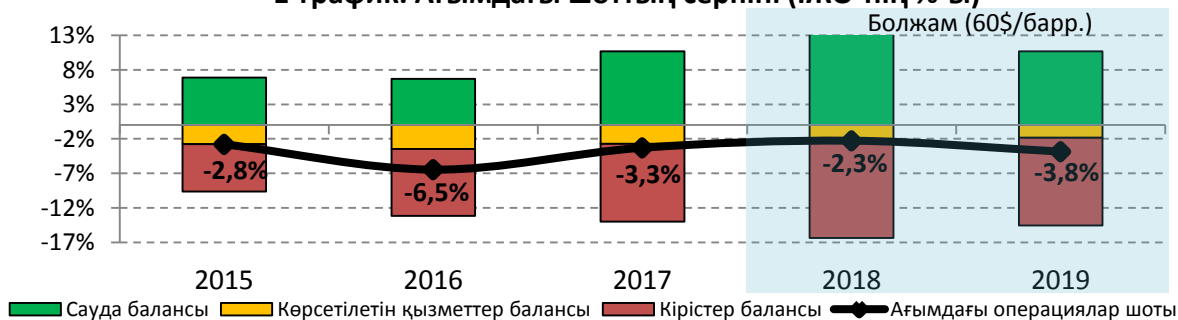
Төлем балансы ағымдағы шотының болжамы ақша-кредит саясаты бойынша шешім қабылдау мақсатында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (ҚРҰБ) болжам раундтары шеңберінде жылына 4 рет әзірленеді. Болжамның бастапқы өлшемдері ретінде ҚРҰБ, ҚР Үкіметінің және халықаралық талдау агенттіктерінің болжамдары пайдаланылады. Өткен болжамдық раундтың базалық сценарийі 2018 жылғы 4-тоқсаннан бастап Brent маркалы мұнай бағасының бір баррель үшін \$60 (2018 жылы орташа баға – \$70,9; 2019 жылы – \$60) болуы болып табылады.

Болжам

Қазақстанда ағымдағы шоттың сальдосы сауда балансының және кірістер балансының серпінімен айқындалады. Көрсетілетін қызметтер балансының серпіні тұрақты және оның ағымдағы шоттың көрсеткіштеріне әсері шектелген (1-график). 2018 жылдың қорытындысы бойынша ағымдағы шоттың жай-күйінің ІЖӨ-нің (-)2,3%-і деңгейіне дейін жақсаруы күтіледі. 2019 жылы дефицит мұнайдың орташа жылдық бағасының төмен болуы есебінен ІЖӨ-нің (-)3,8%-на дейін ұлғаяды.

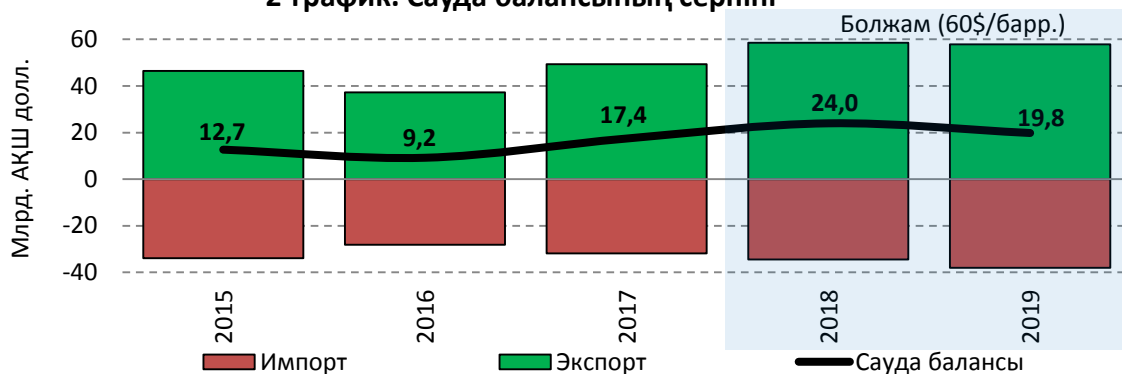
Мұнай-газ секторындағы инвестициялық жобаларды іске асыруды бастау нәтижесінде жабдықтар мен құбырлар импортының өсуі, сондай-ақ бірлескен инвестициялық жобаларды іске асыру нәтижесінде шетелдік тікелей инвесторларға төлемдердің өсуі ағымдағы шоттың жақсаруының тежеуші факторлары болып қалады.

1-график. Ағымдағы шоттың серпіні (ІЖӨ-нің %-ы)

2018 жылы тауарлар экспорты өсуінің тауарлар импортының өсуінен басым қарқыны **сауда балансының** оң сальдосының ұлғаюына себепші болады. Сонымен бірге 2019 жылы мұнайдың неғұрлым төмен бағасы және мұнай-газ саласындағы ірі инфрақұрылымдық жобаларды іске асыруға арналған тауарлар импорты көлемінің ұлғаюы сауда профицитінің төмендеуіне алып келеді (2-график).

2-график. Сауда балансының серпіні

Ескертпе: Экспорт және импорт төлем балансының әдіснамасы бойынша берілген

Тауарлар экспорты ағымдағы шоттың жай-күйін айқындайтын негізгі құрауыш болып табылады. Негізгі экспорттық тауарлар мыналар болып табылады: мұнай және газ конденсаты (2017 жылы – 59,8%), қара (8,7%) және түсті (10,1%) металдар.

Мұнай және газ конденсатын өндіру ағымдағы жылы 91 млн. тонна және 2019 жылы 93 млн. тонна деңгейінде күтіледі. Әлемдік тауар нарықтарындағы қолайлы конъюнктура сақталады және Қазақстанның негізгі экспорттық нарықтарында экономиканың орнықты өсуі күтіледі. 2018 жылы тауарлар экспорты 37,4%-ға өседі. 2019 жылы мұнай бағасының бір баррель үшін 60 долларға дейін сценарийлік төмендеуі жағдайларында экспорттың 1,1%-ға қысқаруы болжанады.

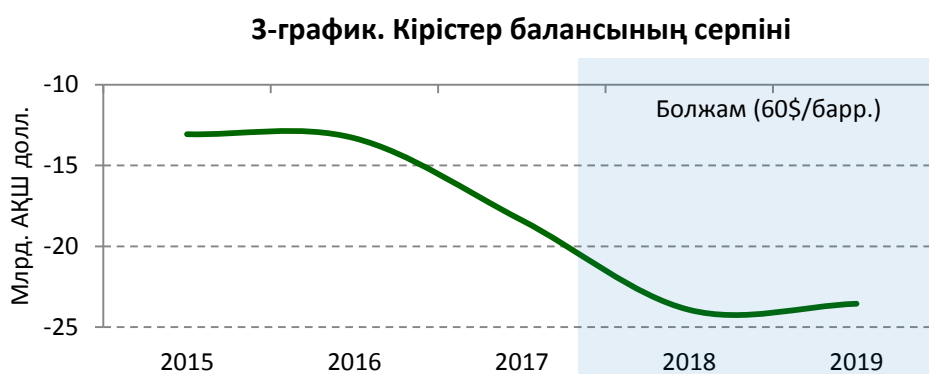
Тауарлар импортының өсуі барлық болжамдық кеңістікте жалғасады. Базалық сценарий кезінде ішкі сұраныстың ұлғаюы тауарлар импортының 2018 жылы 8%-ға және 2019 жылы 10%-ға өсуіне себепші болады.

Тұтыну импорты (2017 жылы тауарлардың жалпы импортының 27,3%-ы) импорттың неғұрлым сезімтал құрауышы болып табылады. Тұтыну импортындағы өзгерістер айырбастау бағамының ауытқуларымен және тұтынушылық кредиттеудің серпінімен түсіндіріледі.

Бұл ретте аралық және инвестициялық импорттың айырбастау бағамына тәуелдігі салыстырмалы түрде төмен. Бұл мұнай-газ саласындағы инвестициялық жобалар үшін импортталатын тауарлардың елеулі үлесіне байланысты. Мұндай жобаларды іске асыру айырбастау бағамының өзгеруіне байланысты емес.

Кірістер балансы инвестициялардан, еңбекақы төлеуден және өтеусіз трансферттен түсетін кірістердің ағынын көрсетеді. Кірістердің теріс балансы шетелдік инвесторларға төленуі тиіс кірістердің экономиканың отандық субъектілерінің алатын кірістерінен асатындығын көрсетеді.

Болжамды кезеңде кірістер балансының тапшылығы ұлғаяды деп күтіледі. Бұл серпін Қазақстан экономикасының шикізат секторындағы шетелдік инвесторлар кірістерінің өсуімен түсіндіріледі, бұл өз кезегінде, мұнай бағасының тұрақтануымен және мұнайды өндірудің өсуімен қамтамасыз етіледі (график 3).

«Тамыз 2018» болжамдық раундтың нәтижелері бойынша мынадай қорытынды жасауға болады:

- 2018 жылы ағымдағы шот тапшылығының азаюы күтіледі, бұл экономикадағы теңгерімсіздіктің төмендеуін көрсетеді;
- Ағымдағы операциялар шоты жағдайының жақсаруына мұнай бағасының өсуі және мұнай және тау кен өндіру салаларындағы өндірудің ұлғаюы ықпал етеді;
- Барлық тауар топтары бойынша импорттың өсуі күтіледі. Өсудің негізгі факторлары ішкі сұраныстың өсуі және ірі ауқымды инвестициялық жобаларды іске асыруды жалғастыру болып табылады;
- Шетелдік инвесторларға төленуге жататын кірістердің өсуі ағымдағы шоттың жақсаруын тежейді.

Толығырақ ақпаратты мынадай телефондар бойынша алуға болады:

+7 (727) 270 45 85

+7 (727) 270 46 97

e-mail: press@nationalbank.kz

www.nationalbank.kz